

biografia

Francina Boris, una vida en OM

El desembre de 1933 Francina Boris va pronunciar les primeres paraules transmeses per la primera ràdio de les comarques de Girona: «Aquí EAJ 38, aquí Ràdio Girona»

La trajectòria de Francina Boris va abraçar vuit dècades, va fer ràdio durant els bombardejos i hi va reintroduir el català en plena dictadura.

RAMON IGLESIAS > TEXT

RÀDIO GIRONA-CADENA SER > FOTOS

Un dia de desembre de 2000 ens desplaçàvem en cotxe a Sant Feliu de Guíxols amb la Francina per assistir a un enterrament. En aquells temps, el seu històric programa, *Nostra Dansa*, es continuava emetent per l'ona mitjana de Ràdio Girona. Aleshores la històrica EAJ 38 en OM ja havia estat mig sepultada per l'audiència i la notorietat del canal en FM de Ràdio Girona, on era de difícil encaix un programa folklòric. La Francina ja tenia 85 anys. Cap edat per a un alcàsser de dona. Es va dedicar tot el viatge a intentar guanyar un aliat. Pretenia convèncer la direcció que *Nostra Dansa* s'emetés per la FM i que cada dia, a les 8 del matí, sonés puntualment una única sardana «per fomentar-la entre els joves... perquè, saps que s'està

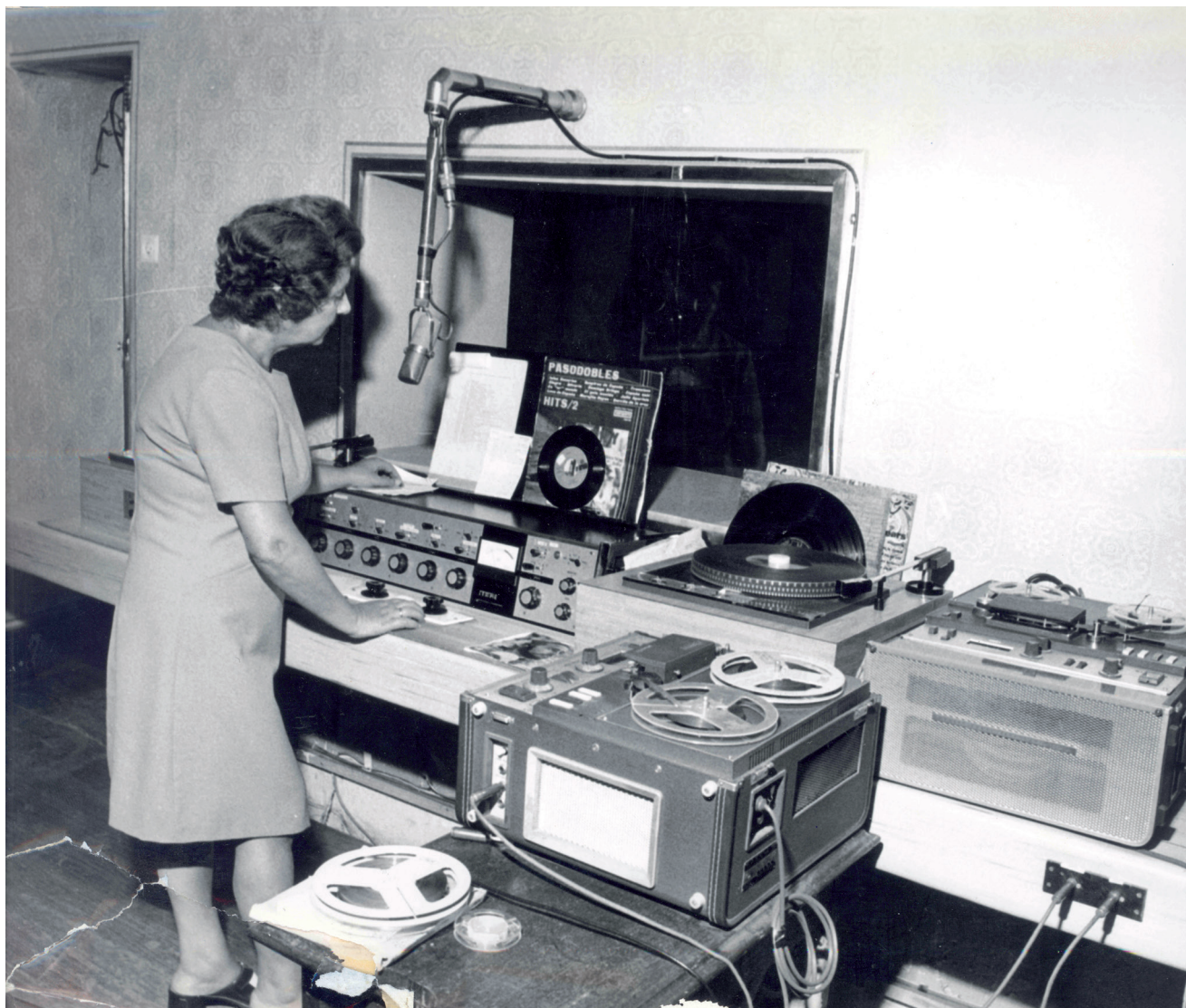
>> *Francina Boris als estudis del carrer de la Força l'any 1951.*

morint?», insistia imponentment. En la franja horària de matí en què volia infiltrar la tenora, s'emetia *l'Hoy por Hoy* amb l'Iñaki Gabilondo, amb dos trams gironins destinats a informa-

El caràcter tenaç i dur de la Francina, juntament amb la passió, va fer que la seva trajectòria abracés vuit dècades, una longevitat radiofònica amb cap precedent conegut a la ràdio mundial

ció local treballada per una irreplicable redacció de periodistes. La idea de la Francina tenia poques possibilitats d'èxit, per no dir cap.

Possiblement va ser de les poques coses que no va aconseguir durant tota la seva trajectòria a Ràdio Girona. Durant diferents períodes, la seva aprovació o reprovació obrien i tancaaven portes, m'explicava fa uns anys un tècnic de la casa. El caràcter tenaç i dur

>> Francina Boris fent un torn de continuïtat als estudis del carrer de la Força, als anys setanta.

de la Francina, juntament amb la passió que pot arribar a inocular la ràdio en alguns, va fer que la seva trajectòria abracés vuit dècades, una longevitat radiofònica amb cap precedent conegut a la ràdio mundial.

La Francina no elaborava guions enfarregats i solemnes, ni molt menys perfectes com els de l'escola dels anys quaranta i cinquanta. Portava els programes travats amb un desordre prou ordenat. Es presentava amb una d'aquelles carpetes blaves de gomes. A dins hi duïa els folis amb uns guions picats a màquina i plens d'esmenes fetes amb bolígraf, un grapat de retalls de diari i un carregament de discos de vinil de sardanes i autors catalans que cada setmana traginava des de casa seva al *bolet* de l'Onyar. El cerimonial sempre era el mateix: entrava a l'actual estudi 5, lliurava una còpia del guió al

tècnic, i apilonava els LP al costat dels plats per ordre de radiació. Abans que sonés la careta del programa reclamava sempre al tècnic: «Nen, posa'm brilló!», que volia dir que li equalitzessin el micro amb aguts i mitjos. La seva veu i la seva impecable dicció sempre van ser els seus grans atributs. Fins a

Va gravar milers de falques publicitàries i va fer desenes de presentacions amb diferents parelles: Casademont, Aragó, Frigola, Amargant, Carreras...

l'últim moment va ser més coqueta amb la veu que amb qualsevol altre aspecte. En deixa testimoniatge «Francina, dolça veu de la sardana», de Lluís Duran, una de les tres sardanes compostes en el seu honor, i que va sonar en les seves exèquies.

«Heu fet tot el que volíeu fer?»

La Paquita Boris va ser la primera veu que va sortir per l'antena de Ràdio Girona el 10 desembre de 1933. Va començar durant la República. Primer, als estudis del carrer de la Força de Girona. Després va anar a l'emissora de Barcelona. Des del Palau de la Generalitat, en plena Guerra Civil i mentre tronaven els obusos, va ser una de les encarregades de llegir els anuncis, els *partes* i les arengues de guerra. Victoriós l'alçament, amb les ràdios del país intervingudes pels falangistes a punta

>> *Narcís-Jordi Aragó amb Francina Boris, als anys seixanta.*

>> *Francina Boris entrevistant el president Tarradellas l'any 1981.*

CREDI - FOTO JOAN SEGUR,

>> *Francina Boris als estudis de Ràdio Girona - Cadena SER, l'any 1987.*

de pistola, la Francina va ser depurada i breument separada del micro. La van posar de secretària de direcció a Ràdio Barcelona. L'any 1942 va tornar i es va integrar a la plantilla de Ràdio Girona, d'on ja no es va moure fins molt més enllà de la jubilació. La Francina no era una dona política, sinó una amant de la ràdio que va fer de les arrels i tradicions catalanes la seva especialitat com a locutora. De fet, personalment la sardana mai no la va apassionar gaire. Sense ser una feminista, algunes dones de la ràdio han reconegut que van aprendre d'ella a no deixar-se intimidar per l'hegemonia de la testosterona.

A la ràdio ho va fer quasi tot. També en el terreny personal. Es va casar amb en Miquel Vidal, que era el crític literari de l'emissora. L'any 1968 va contribuir a reintroduir el català a la ràdio a través de l'espai *D'ací d'allà, d'un clar país*, que feia amb l'Enric Frigola. Pel programa hi van desfilars els noms propis més rellevants del moment: Maria Aurèlia Capmany, Raimon, Lluís Llach, Montserrat Roig, Joan Capri i totes les grans veus locals. La Francina va realitzar desenes de programes: *Girona Nova Via*, *Festa*, *Salvem la Natura*, *Dreceres de la Nostra Llengua*, *Les hores de l'amistat*, *Què en sabem de Catalunya?* Va gravar milers de falques publicitàries i va fer desenes de presentacions amb diferents parelles: Casademont, Aragó, Frigola, Amargant, Carreras...

Una vida dedicada a una ràdio que li va donar els màxims reconeixements i condecoracions del país, com ara la Creu de Sant Jordi, la medalla d'argent al Mèrit del Treball, la medalla Francesc Macià de la Generalitat o el Premi Nacional de Cultura Popular. La Boris ha mort l'any que la seva Ràdio Girona compleix 80 anys. En una entrevista a Joan Brossa, la Francina va fer un pregunta que va aconseguir descol·locar aquell home de substrat surrealista: «Joan Brossa, heu fet en tot el que volíeu fer?». Desconec si a la Francina li van fer mai aquesta pregunta tan vitalment genèrica. Però és possible que la resposta fos afirmativa.

Ramon Iglesias és periodista.